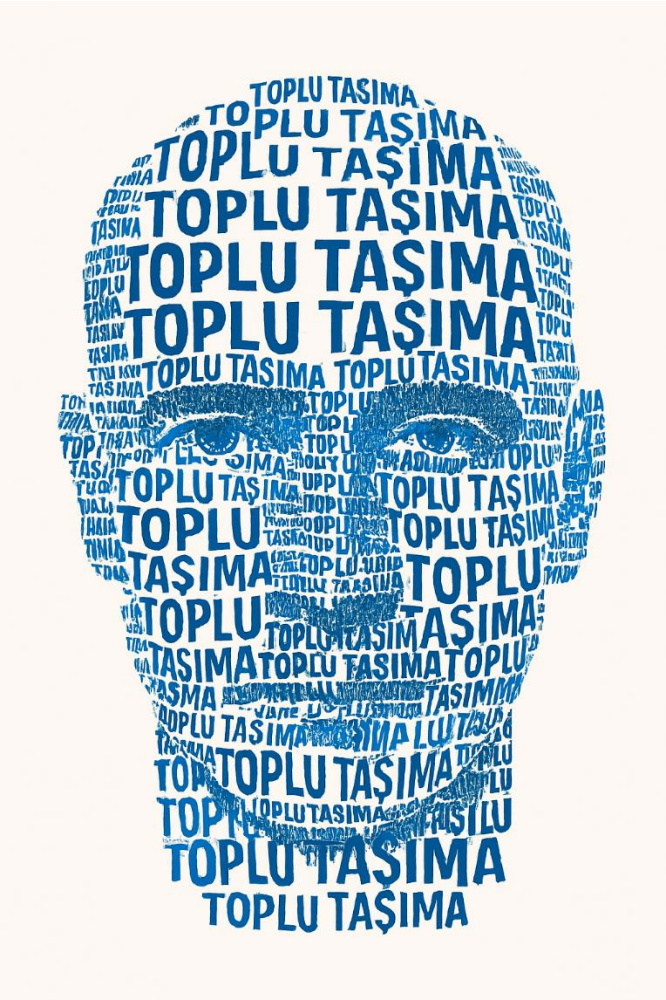

TOPLU TAŞIMA LİTERATÜRÜ

SERHAN ALİ TÜRKŞEN

İçindekiler

1.Sefillik Türleri 3
1.1 Üst Sınıf Sefillik (Metro, Metrobüs, Tramvay) 3
1.2 Alt Sınıf Sefillik (Otobüs, Minibüs) 3
2. Adaletsizlik Türleri 4
2.1 Yer Adaletsizliği 4
2.2 Ücret Adaletsizliği 4
2.3 Kapasite Adaletsizliği 5
3. İstif Türleri 6
3.1 Balık İstifi (Homojen Dağılım) 6
3.2 Dağınık İstifi (Heterojen Dağılım) 6
4. İnsan Türleri 7
4.1 Yardımsever İnsan 7
4.2 Agresif İnsan 7
4.2.1 60 Yaş CHP'li Teyzeler 8
4.3 Pasif İnsan (Umursamaz Gençler) 8
5. Toplu Taşımanın Diğer Kullanım Alanları 8
5.1 İntihar 8
5.2 Yardımlaşma 9
5.3 Kutlama 9
6. Etkileşim Türleri 10
6.1 Satıcılık 10
6.2 Dilencilik 10
6.2.1 Direk Para İsteme 10
6.2.2 Müzik Karşılığında Para İsteme 10
6.2.3 Çocuğa Yardım Toplama 11
7. İstikamet Türleri 11
7.1 Ters İstikamet 11
7.2 Düz İstikamet 12
8. Avantaj Yöntemleri 13
8.1 En Erken Araca Binmek 13
8.2 Yoğun Saatlerden Kaçınmak 14

1.Sefillik Türleri

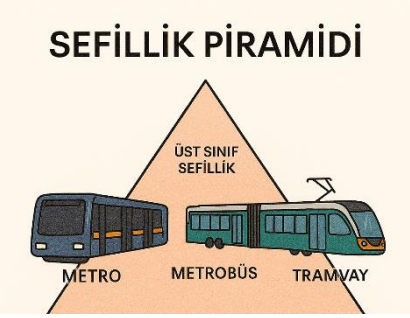

1.1 Üst Sınıf Sefillik (Metro, Metrobüs, Tramvay)

- Üst sınıf sefillik, daha çok kullanıcıların kendi hatlarına sahip olduğu (ray hattı, metrobüs hattı vb.) ulaşım türlerinde bahsi geçen bir terimdir. Bu sefillik türünde kullanıcı sefilliği sanki 1. Sınıf vatandaşmış gibi yaşayarak olabildiğince az hisseder.

1.2 Alt Sınıf Sefillik (Otobüs, Minibüs)

- Alt sınıf sefillik, kullanıcının hem aracının hem de yolunun olmadığı durumlarda gözlemlenir. Buna en çok karayolu örnek gösterilir. Mesela kullanıcı trafikte kaybettiği muazzam vakitle ve günün yorgunluğuyla birlikte ayakta durma çabasının verdiği çile, Nasıralı İsa'nın çilesinden bir kademe aşağıdadır diyebiliriz. Bu da kullanıcıları 3. Sınıf vatandaş pozisyonuna doğru sürükler.

2. Adaletsizlik Türleri

- Yer Adaletsizliği
- Ücret Adaletsizliği
- Kapasite Adaletsizliği

2.1 Yer Adaletsizliği

- Yer adaletsizliği, toplu taşımanın en tartışmalı konularından birisidir. Acaba hangisi doğru: Gençlerin yeri muhafaza mı edilmeli, yoksa yaşlılara her ne kadar yorgun olurlarsa yer mi vermeliler? Bu soru hala daha toplum içinde cevap bulamıyor. Çünkü nihayetinde bir grup genç otururken, bir o kadar daha genç vasıtaya bindiklerinde zaten ayakta kalacak. Yani, bu tartışmanın gözle görülür bir sonu bulunmamakta.

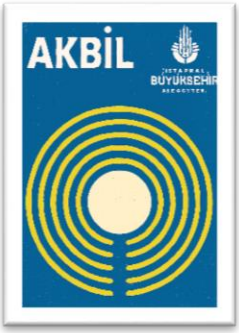

2.2 Ücret Adaletsizliği

- Ücret adaletsizliği, toplu taşımaya herkesin aynı ücreti vermemesinden kaynaklanan bir problemle ortaya çıkar. Mesela 60 yaş üstü kartlarda yaşlılar üstelik de mesai saatleri dışında geze geze bedava giderken çalışan insanlar

balık istifi şekilde 20-30 TL vererek gidiyorlar. Aynı şekilde öğrenci indirimi de toplumdaki belli ekonomik sınıfları belirlemekte.

2.3 Kapasite Adaletsizliği

- Kapasite adaletsizliği ise işin en can alıcı boyutlarından birisi. Bilindiği üzere toplu taşıma araçları kamunun malıdır ve boş olsa bile çalışmak zorundadır. Mesai saatleri dışında kalan veyahut ters istikamette kalan yolcuların boş araçlardan faydalanabilmesi muhtemeldir. Bu da kapasite adaletsizliğini en net şekilde gözler önüne sermektedir.

3. İstif Türleri

3.1 Balık İstifi (Homojen Dağılım)

- Balık istifi dağılımda kullanıcılar kusursuz bir şekilde istiflenmiştir. Ancak kafalarını sağa-sola dahi hareket ettiremezler. Öyle ki, tutundukları kolun kendilerine ait olup olmadıklarından dahi emin olamazlar. “Acaba bu benim kolum mu?” sorusunu duymak şaşırtıcı olmaz. 500T gibi ilkel ulaşım hatlarında sıklıkla karşılaşılmaktaydı. (Metro-Metrobüs açılana kadar.)

3.2 Dağınık İstifi (Heterojen Dağılım)

- Dağınık istifinde kullanıcılar aceleyle araca bindikleri için herhangi bir istif düzeneği kurulmaz. Kullanıcılar gelişigüzel araca binerler ve bu da dağınık istifini oluşturur. Bu istif türü herhangi bir homojen dağılım sağlamamakla beraber araçta yazan kapasite levhasının çok altında yolcu taşınmasına sebep olur. O yüzden işletmeleri ciddi kapasite zararına uğratmaktadır.

4. İnsan Türleri

4.1 Yardımsever İnsan

- Yardımsever insan, özellikle de toplu taşıma araçlarında yaşlılara yer veren, engelli rampasını açarak engellilerin binmesine yardımcı olan kişilerin genel adıdır. Endemik türleri Kadıköy-Maltepe dolaylarında görülmektedir.

4.2 Agresif İnsan

- Agresif insan, çoğunlukla 60 yaş ve üzeri gruplardan oluşmaktadır. Endemik türleri Kadıköy-Maltepe civarında bulunmaktadır. Genellikle gençlerin yerlerini mesken tutarak toplum içerisinde ilerlemiş yaşlarını suistimal ederler.

4.2.1 60 Yaş CHP'li Teyzeler

- 60 Yaşında olan bu teyzeler genellikle altın gününden veya mahalle toplantılarından çıkıp zaten bütün gün yorulmuş olan, uyuklayan gençlerin yerlerine göz dikerler. Endemik türlerinin Kadıköy-Maltepe civarında olduğunu söylemiştik zaten. Genellikle hadiselerin çoğu da bu yüzden bu bölgelerde yaşanıyor. Bu tür insanların habitatları genellikel Atatürk'e dair her şeyin olduğu (Kitap, defter vb.) kare parke 30-40 senelik evlerdir.

4.3 Pasif İnsan (Umursamaz Gençler)

- Pasif insanlar, 15-20 yaş aralığındaki gençlerden oluşmaktadır. Bu gençler alt türlerinde de ayrılabilir. Ancak biz burada genel çerçeve altında incelemelerde buluancağız. Bu tür gençler yerde oturup iskambil kağıdı atabilir, ya da sevgilileriyle hiç utanmadan ayakta sevişebilirler. Toplum normlarını göz ardı ederek yolculuklarına devam ederler.

5. Toplu Taşımanın Diğer Kullanım Alanları

5.1 İntihar

- İntihar, günümüzün toplum alanında maalesef ki sosyolojik bir gerçeği olarak gün yüzüne çıkmaktadır. Kullanılanların en fazlasında Marmaray bulunmaktadır. Öyle ki, bir habere göre aynı gün Anadolu ve Avrupa'da birer istasyonda eş zamanlı olarak 2 intihar gerçekleşmiştir.

5.2 Yardımlaşma

- Yardımlaşma, günlük hayatta da pek çok yerde görebileceğimiz bir olaydır. Mesela en çok mendil satılırken bu tür olaylara denk gelinmektedir. Bir kişi mendil satan bir kişiden mendil almaya kalkınca kollektif olarak bu dürtü öteki insanlarda da vuku buluyor. Bunun sonucunda kolektif dayanışma ile birlikte mendil satın alma oranları artmaya başlıyor.

5.3 Kutlama

- Kutlamalar da toplu taşımada önem arz etmektedir. Çünkü herhangi bir özel günde veya milli bayramda durak anons sisteminden son ses marş verilerek coşku doruk seviyesine çıkarılır. Böylelikle kolektif bir şekilde herkes mutlu olmuş olur, dayanışma artar.

6. Etkileşim Türleri

6.1 Satıcılık

- Satıcılık, toplu ulaşım araçlarında en sık karşılaşılan etkileşim türlerinden birisidir. Satıcı genellikle çakmak, şemsiye vb. Ürünleri halka pazarlamaya çalışır. Bu sayede geçimini sağlar ve ihtiyacı olanın da işi görülmüş olur.

6.2 Dilencilik

- Dilencilik, genellikle Marmaray dolaylarında görülen çok meşhur bir etkileşim türüdür. Dilencilik temel olarak 3 türe ayrılabilir. Ancak bundan önce en meşhur dilencilik türünün hastane bağışları olduğunu söylemeden de geçmemek gerek.

6.2.1 Direk Para İsteme

- Direk para isteme, dilencinin vatandaşlara hiçbir hizmet sunmadan para istediği etkileşim türüne denir. Bu tür etkileşimlerde genellikle halk pek tepki vermez, gitsin çalışsın gibi bir dürtüyle susmaya başlarlar.

6.2.2 Müzik Karşılığında Para İsteme

- Müzik karşılığında para isteme, Marmaray'da en çok karşılaşılan etkileşim türlerindendir. Genellikle Söğütlüçeşme-Feneryolu istasyonları arasında sıklıkla görülmektedir. Müzisyenler müziklerini icra ettikten sonra genellikle şu cümleyi kullanırlar: "Müziğimize destek olmak ister misiniz?".

6.2.3 Çocuğa Yardım Toplama

- Çocuğa yardım toplama, her türlü demiryolu ulaşım aracında (M4, Marmaray vb.) görülmektedir. Kişiler genellikle çocuklarının kemik hastalığı olduğunu, bunu için yardım topladıklarını beyan ederek belge gösterirler. Ve bu şekilde yardım toplamay çalışırlar.

7. İstikamet Türleri

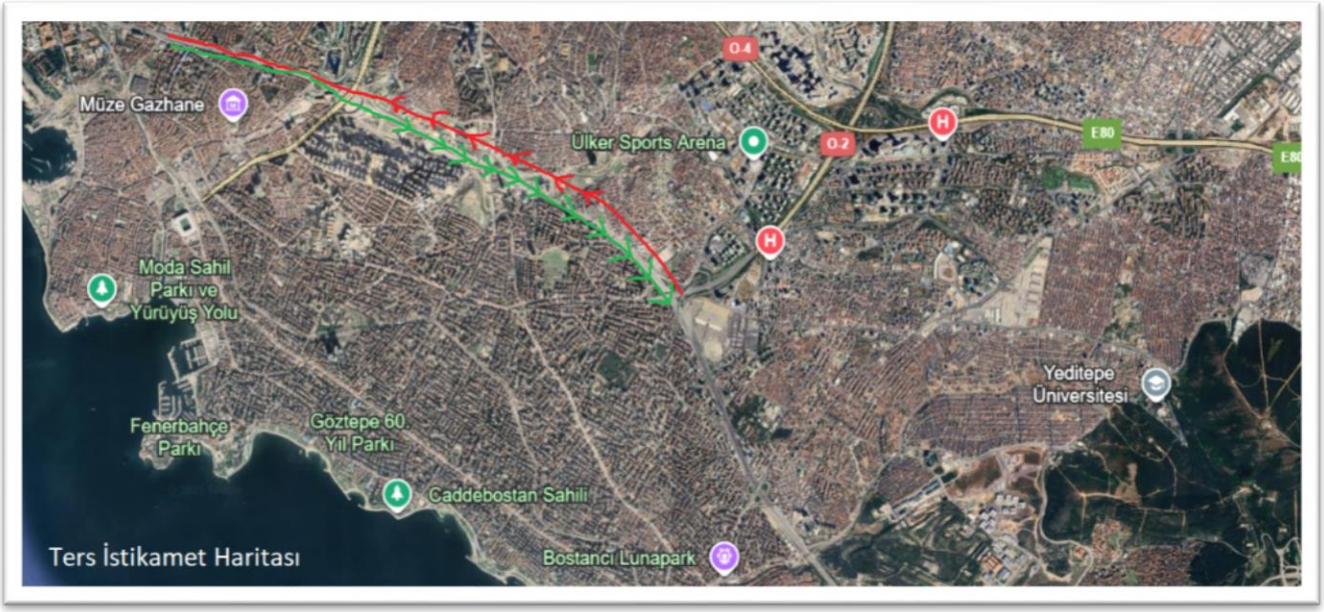

7.1 Ters İstikamet

- Ters istikamet, trafiğin karşı istikamete göre çok daha az olduğu, vatandaşların özgürce seyahat edebildiği, trafik sıkıntısı yaşamadığı istikamettir.

7.2 Düz İstikamet

- Düz istikamet, trafiğin bir türlü açılamadığı istikamettir. Bu istikamette vasıtalar bir türlü yetmez, herkes eze-ezile gider. Özel aracından kamyonuna kadar herkes yollarda birbirine çile doldurtur. Ancak düz istikamet sıkıntısından arınmak için çeşitli çözüm yöntemleri bulunmaktadır.

8. Avantaj Yöntemleri

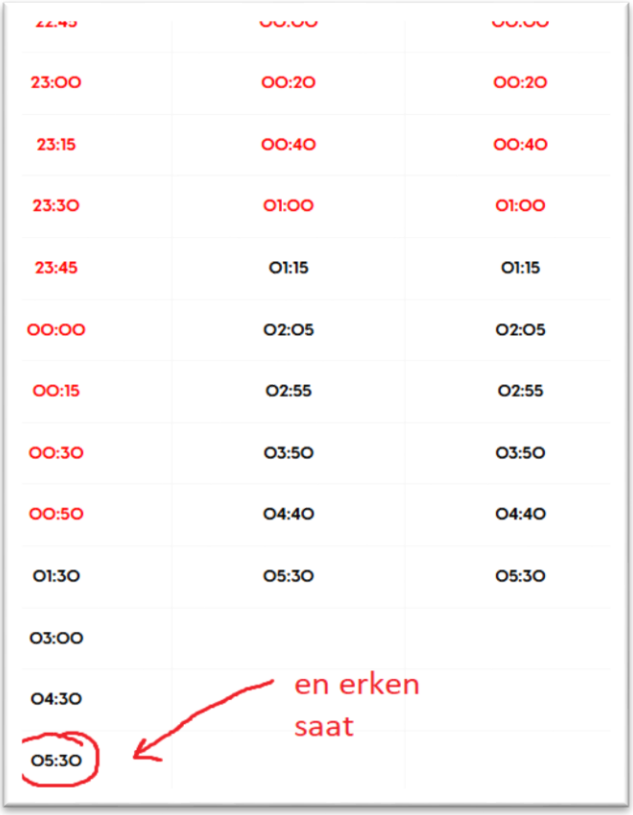

8.1 En Erken Araca Binmek

- En erken araca binmek, hem yoğunluğu, hem de vasıta yetersizliği sıkıntısını oldukça önemli ölçüde azaltır. Bu sayede uygun fiyata konforlu yolculuk sağlanmış olur.

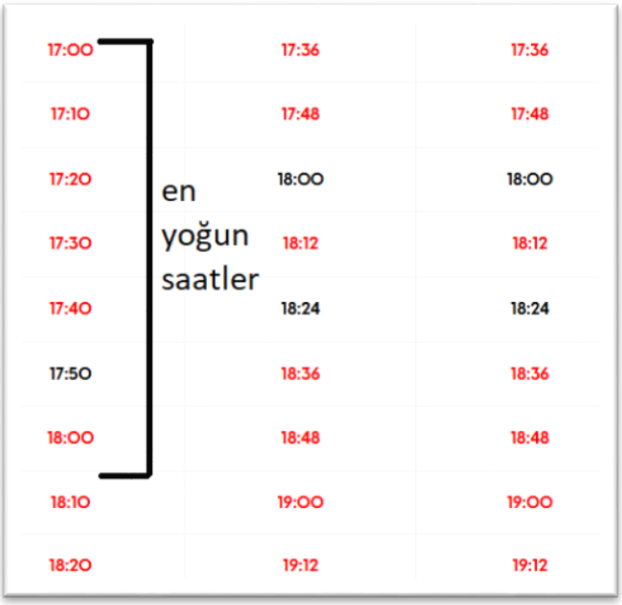

8.2 Yoğun Saatlerden Kaçınmak

- Özellikle saat akşam 18.00-19.00 yoğunluklarından kaçmak yolculuk onforunu oldukça güzel derecede arttırır. Bu sayede de konforlu bir yolculuk kaçınılmaz olur. Çünkü bu saatlerde şehrin bütün ana ve ara arterleri kilitlenme noktasına gelir ve kimse A noktasından B noktasına dahi gidemez.